

Ξερός

Ξερός, -η, -ο, επίθ. [*<αρχ. ξηρός>*], ξερός. **1.** που είναι απότομος, ψυχρός και χωρίς συναισθήματα: «είναι πολύ ξερός άνθρωπος ο καινούριος διευθυντής». **2.** που δεν κινείται, που έχει χάσει τις αισθήσεις του ή που πέθανε: «τον βρήκαν ξερό στο κρεβάτι του || τον βρήκαν ξερό μέσα σ' ένα χαντάκι». **3.** το θηλ. ως ουσ. **η ξερή** (βλ. λ.). **4.** το ουδ. ως ουσ. **το ξερό** (βλ. λ.). **5.** το ουδ. στον πλ. ως ουσ. **τα ξερά**, τα χόρτα που ξεράθηκαν. Επίρρ. **ξερά**, απότομα, ψυχρά: «μας είπε ξερά ένα γεια κι έφυγε». (Ακολουθούν 23 φρ.)·

- *αξ και ξερός!* ή *άξης και ξερός!* ειρωνικό, επιτιμητικό ή απειλητικό επιφώνημα σε άτομο που επιτέλους κατανοεί αυτό που του λέμε λέγοντας *α(!)*·

- *είμαι ξερός*, δεν έχω καθόλου χρήματα, είμαι τελείως άφραγκος: «από μένα βρήκες να ζητήσεις λεφτά που είμαι ξερός!»·

- *είναι ξερό κεφάλι*, βλ. λ. [κεφάλι](#)·

- *εξ και ξερός!* ή *έξης και ξερός!* ειρωνικό, επιτιμητικό ή απειλητικό επιφώνημα σε άτομο που τον ρωτήσαμε κάτι, κι επειδή δεν άκουσε ή δεν πρόσεξε τι του είπαμε, μας λέει *ε(!)*·

- *έχει ξερό κεφάλι*, βλ. λ. [κεφάλι](#)·

- *και ξερό ψωμί*, βλ. λ. [ψωμί](#)·

- *κοντά στα ξερά καίγονται και τα χλωρά* ή *κοντά με το ξερό καίγεται και το χλωρό*, λέγεται στην περίπτωση που σε κάποια ομαδική τιμωρία τιμωρούνται και άτομα που δεν ευθύνονται·

- *μαζί με τα ξερά καίγονται και τα χλωρά* ή *μαζί με το ξερό καίγεται και το χλωρό*, βλ. φρ. *κοντά στα ξερά καίγονται και τα χλωρά*·

- *μένω ξερός*, σαστιζώ, μένω άναυδος, αποσβολωμένος: «έμεινα ξερός, μόλις τον άκουσα να βρίζει τον πατέρα του»· βλ. και φρ. *πέφτω ξερός*·

- *ναιξ και ξερός!* ή *ναιξης και ξερός!* ειρωνικό, επιτιμητικό ή απειλητικό επιφώνημα σε άτομο που το καλούμε επίμονα από μακριά και μας λέει επιτέλους *ναι!* ή που το ρωτάμε επίμονα αν ξέρει κάτι, και μας λέει επιτέλους *ναι*·

- *ξερά καρπά* ή *ξερούς καρποί*, αντί του *ξηρούς καρπούς* (που συνοδεύουν ένα ποτό και ιδίως το ούισκι): «μαζί με το ούισκι μας έφερε κι ένα πιατάκι με ξερά καρπά»·

- *ξερή απάντηση*, βλ. λ. απάντηση·

- *ξερό κορμί*, βλ. λ. κορμί·

- *ξερό ψωμί*, βλ. λ. [ψωμί](#)·

- *ξερός βήχας*, βλ. λ. βήχας·

- *πέφτω ξερός*, **α.** πεθαίνω, σκοτώνομαι ακαριαία: «τον χτύπησε μια αδέσποτη πέτρα στο κεφάλι κι έπεσε ξερός». **β.** λιποθυμώ: «εκεί που καθόμασταν και κουβεντιάζαμε, έπεσε ξερός». **γ.** μένω κατάπληκτος, εμβρόντητος, αποσβολωμένος: «μόλις μας έδειξε την γκομενάρα του, πέσαμε όλοι ξεροί»·

- *ρίχνω μια ξερή* (*ενν. μαλακία*), αυνανίζομαι χωρίς να χρησιμοποιήσω σάλιο για να γλιστράει το πέος μέσα στη χούφτα μου. Η φρ. υπονοεί τον χωρίς λόγο ή τον πολύ βιαστικό αυνανισμό: «εκεί που καθόμασταν και μιλούσαμε, πετάχτηκε μέχρι την τουαλέτα κι έριξε μια ξερή»·

- τα λέω ξερά, μιλώ απερίφραστα: «κάθισα και του τα 'πα ξερά, για να μην έχει καμιά απορία»·
- τι 'ν' ο άνθρωπος! Σαν το χόρτο του κάμπου. Πράσινο σήμερα, ξερό αύριο, βλ. λ. άνθρωπος·
- τον αφήνω ξερό, **α.** τον χτυπώ, ιδίως στο κεφάλι, και επιφέρω το θάνατό του: «του 'δωσε μια με την καρέκλα στο κεφάλι και τον άφησε ξερό». **β.** τον αφήνω κατάπληκτο, εμβρόντητο, αποσβολωμένο: «τους άφησα όλους ξερούς, μόλις μ' είδαν μέσα στην καινούρια αυτοκινητάρα μου». **γ.** του παίρνω, του κερδίζω όλα τα χρήματα, τον αφήνω τελείως άφραγκο: «θέλησε να παίξει χαρτιά μαζί μου και μέσα σε λίγη ώρα τον είχα αφήσει ξερό»·
- του φταίει το ξερό του το κεφάλι, βλ. λ. [κεφάλι](#)·
- τραβώ μια ξερή (ενν. μαλακία), βλ. φρ. *ρίχνω μια ξερή*·
- φταίει το ξερό του το κεφάλι, βλ. λ. [κεφάλι](#)·

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας